

Izhaja vsako drugo soboto.
Naročnina: 5 Din četletno, 10 Din
polletno.

DELO

Uredništvo: Ljubljana, Šelenburgova
ulica 7/II. — Upravništvo: Ljubljana,
Prešernova ulica 54.

Sprememba zakona o zavarovanju delavcev

Ministrstvo za socialno politiko je zainteresiranim korporacijam in ustanovam razposlalo osnutek načrta za spremembo zakona o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922. Sedanji zakon je torej brez spremembe polnih osem let v veljavi. V zakonu je bilo tudi predvideno, da se ima zavarovanje za slučaj starosti in onemoglosti pričeti izvajati najkasneje 1. julija 1925. Od tega je minilo pet let in ta panoga zavarovanja ni stopila v življenje. Povodov in vzrokov za spremembo zakona je torej dovolj: osemletne skušnje so gotovo v zadostni meri pokazale, na katerih glavnih napakah sloni zakon, kateri je bil izdelan in objavljen pod popolnoma drugačnimi okolščinami, kakršne so danes. Ta dolga doba pa nas je morala tudi uveriti, da je vendarle skrajni čas, da naša država uredi in izvede tudi zavarovanje delavcev za slučaj starosti, onemoglosti in smrti. To potrebo je ugotovil tudi kralj v svojem manifestu na narod; vlada je ob raznih prilikah izrekla, da spada v njen program tudi preskrba delavcev za slučaj starosti in preskrba delavskih družin v slučaju smrti očeta. Normalno bi torej mislili, da ima izdelani načrt spremembe zakona dva glavna namena: spremeniti one določbe zakona, katere so se tekom njegovega izvajanja pokazale kot škodljive, neprimerne ali nesocialne ter zakon izpopolniti v onih točkah, katere so te izpopolnitve z ozirom na pridobljene izkušnje potrebne. Drugi namen pa bi moral biti predvsem v tem, da se uvede v življenje tudi zavarovanje za slučaj iznemoglosti, starosti in smrti.

Bojimo se, da načrt ne zasleduje teh namenov.

Gospodarski krogi se niso borili in se ne bore samo proti uvedbi invalidskega in starostnega zavarovanja, njih borba je bila v prvi vrsti namenjena znižanju prispevkov za zavarovanje za slučaj bolezni in nezgode. To zahtevo so gospodarski krogi uveljavljali, ne da bi jo spravljali v kakršnokoli zvezo z uvedbo invalidnega in starostnega zavarovanja. Gospodarski krogi so konkretno svoje zahteve izrazili sledeče: prispevki za bolniško in nezgodno zavarovanje se morajo znižati, uvedba starostnega in invalidnega zavarovanja pa naj se prepušči posebnim naredbam ministra; ureditve te panoge zavarovanja naj se izloči iz zakona. Za delavce pomenijo te zahteve praktično sledeče: poslabšajo naj se dajatve v bolniškem in nezgodnem zavarovanju, ne da bi delavstvo s to žrtvilo kupilo eno najvažnejših panog zavarovanja: Zavarovanje za slučaj starosti, onemoglosti in smrti. Ta tendenca delodajalcev je za delavstvo nesprejemljiva, kajti ona delavstvu samo jemlje, ne da bi mu zato mudila kako protivednost.

Osnovna zahteva delavstva se mora glasiti: med spremembo bolniškega in nezgodnega zavarovanja in uvedbo starostnega in invalidnega zavarovanja mora biti uveljavljen junktim. To se pravi: delavstvo sicer načelno na kakršnokoli poslabšanje bolniškega in nezgodnega zavarovanja ne more pristati. Na spremembo more delavstvo pri danih prilikah pristati le pod pogojem, da iste ne pomenijo bistvenega poslabšanja in pa da gre to poslabšanje le na korist uvedbe starostnega in invalidnega zavarovanja.

Delavstvo je v borbi za in proti zavarovanju svoje zahteve vedno formuliralo kratko in jasno: želimo samo, da se zakon o zavarovanju delavcev v celoti izvede, t. j. da se k izvajanju bolniškega in nezgodnega zavarovanja

priljuči še starostno in invalidno zavarovanje.

Načrt zakona je izdelan na eni osnovni tendenci: na zmanjšanju prispevkov za bolniško zavarovanje, v doslednosti temu na regulaciji in skrajšanju podpor in dajatev, na regulaciji in skrajšanju podpor v nezgodnem zavarovanju — vse to zato, da se dobe sredstva za uvedbo starostnega in invalidnega zavarovanja brez znatne nove obremenitve delavca in delodajalca. V načrtu samem je urejeno namreč tudi starostno in invalidno zavarovanje, kar pomeni, da ima po tendenci načrta istočasno s spremembami v bolniškem in nezgodnem zavarovanju biti provedeno tudi invalidno in starostno zavarovanje. Podpore v nezgodnem zavarovanju so skrajšane, ne da bi bili istočasno zmanjšani prispevki. Nezgodna panoga je danes pasivna. Reforma ima to zavarovanje na račun zmanjšanih podpor sanirati. V tem, da se breme sanacije pri že itak nizki premiji naloži samo na rame delavcev — je znatna olajšava za gospodarske kroge. Vedeti je treba, da ima nezgodno-zavarovalne premije nositi sam delodajalec v celoti. Normalno bi se morale nezgodno-zavarovalne premije zvišati in ne podpore zmanjšati, katere že sedaj stoje na tako nizki stopnji, da ne morejo izpolnjevati svoje socialne funkcije. V dobro delodajalcev je v načrtu zapisano, da se nezgodno-zavarovalna premija polnih pet let ne more spremeniti.

Jasno je, da mora tudi socialno-zavarovanje biti v skladu s splošnimi gospodarskimi prilikami. Vemo, da za socialno politiko brez dobrega stanja gospodarstva ni napredka. Socialna politika je samo del gospodarskega uveljavljanja naroda. — Toda pri presojanju te stvari je treba veliko objektivnega gledanja. Napačno je, ako gredo interesi gospodarskih krogov tako daleč, da socialni politik zapirajo sploh vsak napredek s stalnim prigovarom, da gospodarstvo socialnih bremen ne more prenesti. Poudarjamo, da gospodarski krogi v tem pogledu pretiravajo in s tem dokazujejo, da pravega gospodarskega pomena zavarovanja ne poznajo. Treba je štediti. Težiti je treba za tem, da se s kar najmanjšimi sredstvi doseže kar največji učinek. Toda štedenje in ekonomizacija imajo tudi v zavarovanju svoje meje. Nekega gotovega minimuma narodno-gospodarstvo socialnemu zavarovanju ne sme odrejati, kajti narodno gospodarstvo, katero ne more priznati minimalne socialne politike, ni narodno-gospodarstvo, ampak je gospodarstvo čistega individualnega egoizma.

Pri samo malo dobre volje in pri samo malenkostnem poudarku naše gospodarske kulture je uvedba starostnega in invalidnega zavarovanja na osnovi načrta mogoča brez pomembne nove obremenitve gospodarskega življenja. V bolniškem zavarovanju je v načrtu predvideno znižanje premije od 6 odstotkov na 5 odstotkov, kar za dravsko banovino pomeni prihranek približno (Din 7.000.000. Na podlagi 3 odstotne premije za starostno in invalidno zavarovanje bi znašali dohodki za to panogo letno (Din 22.000.000 ali odštevši prihranek v bolniškem zavarovanju le ca Din 14.000.000 več, kakor so znašali sedanji prispevki za socialno zavarovanje. Ker ima polovico prispevkov nositi delavec sam, odpade na gospodarstvo v ožjem pomenu besede le Din 7.000.000. To pomeni, da bi na vsakega od 25.000 obratov v dravski banovini odpadlo letno le Din 240! Toliko pa je trud, delo, poštenost delavca gotovo vredna, da

mu damo za stara leta skromno eksistenco! Kdor trdi, da ta znesek pomeni pretežno obremenitev, poudarja na ta način samo to, da uvedbe starostnega in invalidnega zavarovanja načeloma neče! Ako je tako, potem o naši kulturi ne smemo več govoriti, ker te ni!

Povod reformi so dali tudi prigovori proti organizaciji zavarovanja. Ti prigovori so v glavnem težili za tem, da dobe posamezni okrožni uradi večjo avtonomijo tako v administrativnem kakor v finančnem pogledu. Načrt je tej težnji deloma ugodil na ta način, da je sedanji finančni komunizem v bolniškem zavarovanju ukinil in kompetenco

nad denarjem bolniškega zavarovanja prenesel na okrožne urade, kateri imajo biti v bodoče izključni lastniki bolniško-zavarovalnega denarja. Temu dosledno pa imajo okrožni uradi nositi tudi ves tveganje tega zavarovanja sami: sami določajo premije v okvirju svojih izdatkov in svojega gospodarjenja. S tem je odgovornost okrožnih uradov pojačena.

Dotaknili smo se samo načelnih stvari. Podrobnosti pojasnimo prihodnjik. Delavstvo upa in pričakuje, da pri prvem važnem socialnem zakonu po 6. januarju ne bo razočarano in da bodo tudi njemu izpolnjene obljube, katere so mu bile v najsvečanejši obliki dane.

Brezposelnost

Ker smo agrarna država, izgleda kakor da se nam z vprašanjem brezposelnosti ni treba pečati. Ustvarjamo si mnenje, da brezposelnosti ni. Da bi mogla brezposelnost priti, neradi mislimo. Socialne statistike nimamo. Zato o stanju socialnih problemov nimamo prave predstave ali pa imamo popolnoma napačne predstave. Pred kratkim je bila v časopisu objavljena neka statistika o delu centralnega odbora za posredovanje dela, in tam je bilo zapisano, da je prišlo v pošte približno 7000 brezposelnih, kateri so iskali delo. Take popolnoma netočne številke samo škodujejo, ker po nepotrebnem nekaj s plaščem pokrivajo, kar bi moralo biti vsem vidno. Po tej številki izgleda, da je Jugoslavija država, v kateri brezposelnosti sploh ni, kajti 7000 oseb dejansko še ne more ustvarjati problema brezposelnosti. Statistika mora biti popolna in zanesljiva; v nasprotnem slučaju je boljše, da je sploh ni.

Zalibog danes ne moremo povedati točne številke brezposelnih. Toda vsa znamenja pravijo, da ta številka ni nizka in da dosega že prav nevarne dimenzije. Dnevno čitamo o redukcijah v obratih, zavarovalni zavodi izkazujejo stalno manjše število zavarovancev. K tem brezposelnim se pridružuje naraščaj novih delovnih moči. Posebno občutna je brezposelnost med rudarji. Ta kriza traja že leta. O njej je javnost dobro poučena. Beda v rezervirih je očitna. Nebroj spomenic in deputacij je govorilo in govori o tej krizi. Toda do danes še nismo prišli tako daleč, da bi rudarji za slučaj brezposelnosti imeli vsaj to, kar je predvideno za ostalo delavstvo: Za rudarje se ne zbira poseben fond za podpore v slučaju brezposelnosti, rudarji ne prispevajo ničesar v borzo dela, istotako ne podjetja. To je za ostalo delavstvo in podjetja zakonita dolžnost. Iz tega naslova je bilo doseženo od 1. 1923 v dravski banovini nabrano 13 milijonov Din. Seveda je ta fond sproti izčrpan, deloma za podpore brezposelnim, (to v zelo nezadostni meri), deloma gre v posebne fonde za druge svrhe (zidanje članov. hišic). Svoječasno je bila pri banki upravi sprožena misel za ustanovitev posebne banovinskega fonda za brezposelne, toda ostalo je samo pri misli. Prvo dotacijo za ta fond bi moral dati banovinski proračun. Na ta način bi bil dan pričetek k organizirani in sistematični brezposelni akciji v okvirju banovine. Tudi smo mišljenja, da bi morali biti prispevki, kateri se danes pobirajo iz naslova prispevka za borze dela, v celoti na razpolago po krajinskim borzam dela, da one same z njimi — morda v Zvezi z banovinsko brezposelni akcijo — prosto v določene svrhe razpolagajo.

Z vsem poudarkom moramo konstatirati eno dejstvo: V Sloveniji se na račun javnih borz dela predpiše delavcem in delodajalcem nad 2.000.000

Din; v svrhe podpor brezposelnim se pa izplača komaj 500.000. Ostali znesek leži v Hipotekarni banki, le v nezadostni meri se iz prihrankov iz proračunov javnih borz dela dotirajo gradbeni skladi, s pomočjo katerih se ima podpirati gradbena akcija, da se na ta način izvaja produktivno podpiranje brezposelnih. Ta fond znaša pri ljubljanski borzi dela nekaj nad 3.000.000 Din, kateri znesek se je nabral tekom petih let. Te svote so tako malenkostne, da one pri veličini krize res ne pomenijo prav ničesar in so one res samo radi lepšega tu, da moremo govoriti o neki akciji za produktivno podpiranje brezposelnih.

V Sloveniji je brezdomno najmanj 25.000 oseb brezposelnih. (Članstvo pri okrožnem uradu je padlo n. pr. za 18.000). Tu sem štejem samo osebe, katere imajo značaj tipičnih delavcev, kateri so navezani samo na mezdni zaslužek. Dejansko pa je oseb, katere so brez potrebnega zaslužka, še mnogo več. Pretežna večina vseh teh oseb je v svoji brezposelnosti brez vsake pomoči in podpore, kajti znesek 500.000 Din je dejansko res le samo kaplja v morje. Vemo, da je zavarovanje za slučaj brezposelnosti eden najtežjih problemov zavarovanja. Vendar smo mišljenja, da bi se z zneskom okoli 2.200.000 Din, kateri se danes od delavcev in delodajalcev v dravski banovini letno plačujejo za podpiranje brezposelnih, moglo mnogo več koristnega izvesti, kakor se izvaja. Organizacija javnih borz dela mora biti do dna reformirana. Samo po en urad v Ljubljani, Mariboru, Celju in v Murski Soboti ne morajo biti kos svojim nalogam. K sodelovanju je treba prirediti občine, katere imajo najboljše pregled o stanju brezposelnosti v svojem področju ter najboljše poznanje brezposelnih oseb zlasti njihovih potreb. Občine naj bi v okvirju dovoljenega proračuna izplačevale brezposelnim podpore in sodelovale tudi pri posredovanju dela.

Problema brezposelnosti se moramo pričeti resno zavedati. Stalno govorimo o gospodarski krizi, toda žal si pod to besedo predstavljamo le krizo gospodarjev in delodajalcev, ne pomislimo pa na brezštevne družine delavcev. Pravijo, da bo kriza čim dalje hujša. Pri tej zavesti bi morali najresnejše misliti na organizacijo podpiranja brezposelnih, da jih držimo na moralni višini in obvarujemo pred socialnim in moralnim propadom. Nujno je potrebna organizacija vseh sil in sredstev; enotna akcija za podpiranje brezposelnih more položaj znatno izboljšati. Občine, katere imajo v proračunih tozadevne postavke, dele brezposelne podpore po svoje, isto dela borza dela in razne strokovne organizacije.

Brezposelnost je najnevarnejši socialni pojav. Te nevarnosti se moramo v vseh njenih posledicah zavedati, da ne bo prekasno!

Izseljevanje

Ali ste že bili kedaj na kolodvoru, ko se je sin poslavljajal od matere ali mož od žene in otrok, da gre v daljni svet iskat kruha za sebe in družino? Ali ste videli težke solze, ali ste pogledali v bolečine src

V slovesu od svojcev in od domovine je izražena vsa bridkost in vse trpljenje tujine. Bog ve, ali se vidimo še kedaj. Bog ve, v kakšne nevarnosti in v kakšno trpljenje odhaja! Tudi če iz vagonov odmeva pesem izseljencev ali če harmonika hrešči v veseljem tempu, niso srca vesela in duše niso mirne. V tujino!

Izseljevanje je po svoji pretežni večini izraz gospodarske potrebe, njen pritisk razmer in okoliščin, ko je sila na vrhuncu in ni nikjer več kruha. Vemo sicer, da ima izseljevanje tudi svoje druge motive, kateri niso izrazito gospodarskega značaja in gospodarsko ne silijo k izselitvi. Toda takih slučajev je manj in pri presojanju celotnega problema izseljevanja ne pridejo v poštev. V svojem jedru je izseljevanje socialno-gospodarski problem in šele v drugi vrsti morda psihološki problem pri onih, kateri gredo v svet brez prave gospodarske potrebe, tako nekako iz nekega notranjega hrepenenja in nagnjenja.

Star latinski pregovor pravi: Ubi bene, ibi patria — kjer se mi dobro godi, tam je moja domovina. Naša dolžnost je, da bodi vsakemu državljanu njegova lastna država domovina, v kateri se mu dobro godi. S tem bodo odpadli vsi socialno-gospodarski razlogi izseljevanja. Izseljevanje bo omejeno na najmanjšo mero. Na prvi pogled je jasno, da mora vsaka država, katera pravilno pojmuje svoje dolžnosti, izseljevanju posvečati največjo pažnjo v dveh smereh: da omejuje izseljevanje in da v socialnem, kulturnem in moralnem pogledu skrbi za svoje izseljence, za svoje lastne državljane, kateri z izselitvijo niso prenehali biti polnopravni državljani. Modra uvidevnost nam pravi, da je boljše zlo preprečevati, kakor zle posledice zdraviti in lajšati. Zato mora v tem problemu igrati glavno vlogo stremljenje države in javnosti, kako izseljevanje preprečevati. V tem stremljenju pa more biti učinkovito in trajno uspešno le eno sredstvo: jačati gospodarsko in socialno moč prebivalstva. — Druga sredstva kakor so: strogi policijski predpisi, omejitve agitacije za izseljevanje, pouk, predočevanje nevarnosti v tujini itd. morejo imeti le neposredni učinek.

Pogled po svetu nas takoj prepriča, da bo izseljevanje čim dalje bolj omejevano po zakonitih predpisih vseh držav, kamor je bil dosedaj tok naših izseljencev izpeljan. Vidimo, da v vseh državah divja težka gospodar-

ska kriza, da brezposelnost čim dalje bolj narašča. Amerika je priseljevanje že do skrajnosti omejila, radi brezposelnosti hoče seči k ostrejšim ukrepom, kar bi pomenilo ukinitvev priseljevanja. V Južni Ameriki in v Kanadi so socialne prilike naših izseljencev tako žalostne in tako neurejene, da naša izseljeniška politika tja svojega udejstvovanja usmeriti ne sme. One evropske države, kamor je dosedaj šel tok naših izseljencev, priseljevanje omejujejo in bo dobro, ako pustite pri sebi sedanje priseljence Nemška premogovna industrija v Westfaliji v velikih množicah odpušča delavstvo, pri tem so prizadeji tudi naši izseljenci. Čitamo, da tudi Belgija in Holandija, kjer je veliko naših ljudi, zapirata meje. Industrije reducirajo. Tudi v Franciji trka na vrata brezposelnost. Pred seboj, kamorkoli se ozremo, vidimo zaprta vrata. To je ena stran problema. Druga stran pa nam pravi, da je tudi pri nas brezposelnost čim dalje večja. Radi nepopolne organizacije posredovanja dela o brezposelnih nimamo točne evidence. Toda število ni malenkostno in je vsak dan večje. Dalje zopet vemo, da Slovenija izkazuje hiperprodukcijo novih delovnih sil, katere ne morejo dobiti zaposlitve. — Kmetijske družine so mnogoštevilne, posestvo ne more vseh rediti doma. Mnogo, mnogo jih je, kateri morajo iz vasi v mesto, v tovarno. To ni več neutemeljen beg iz vasi v mesto, to je nujna socialna posledica krize vasi. Ta beg pomnožuje armado brezposelnih in množi kontingent izseljencev. Gospodarski položaj naše vasi je tak, da tudi pri najskrajnejši racionalizaciji in ekonomizaciji poljedelske produkcije in tudi pri najboljši in najpopolnejši melioraciji zemlje ne more nikdar bistveno zmanjšati ali omejiti števila onih, kateri morajo od doma. Posestva so premajhna. Parcelacija ni mogoča. Ustvarjanje novih domaćij bi pomenilo še večje obubožanje vasi. Utrditev gospodarskega položaja vasi je potrebna, da ne propadejo sedanji gospodarji, to prizadevanje pa ne more ustvarjati novih gospodarjev. Priznamo, da bi se z racionalizacijo in ekonomizacijo podeželske produkcije zmanjšal beg iz vasi v tovarno in da bi v tem slučaju vas sama absorbirala več delovnih moči, vendar s tem problem ne bi ničesar izgubil na svoji nujnosti in važnosti. Ustvarjanje delovnih prilik v vasi je samo do gotove meje mogoče. Kar je preko — bo moralo od doma.

Kakor problem obračamo, najdemo samo dva izhoda z enim ciljem: ustvarjati doma nove delovne prilike na eni strani z okrepitevijo gospodarsko-industrijskega in obrtniškega življenja, na drugi strani z notranjo ko-

lonizacijo, z ekonomično izvedbo agrarne reforme. Hiperprodukcija delovnih sil prinaša s seboj najnevarnejše socialne krize. Ena glavnih je v padanju delavskih plač. To pomeni zmanjševanje kupne moči naroda, kar ima neugodne posledice zlasti za ceno kmetijskih produktov. Mnenja smo, da je z vsemi sredstvi treba preprečiti eksploatairanje tega stanja. Delavske plače padajo tudi tam, kjer to v gospodarski situaciji podjetja ni utemeljeno. Podjetnik pač izrablja priliko — in zniža plače samo sebi v korist. Potrebna je zakonita regulacija znižava-

nja plač, da krize ne zlorablajo oni, kateri niso v krizi.

Tekom let se je pri Izseljeniškem komisarijatu, kateri je podrejen ministertvu za socialno politiko, nabralo veliko milijonov denarja. Ta denar leži neproduktivno. Ali ne bi mogel ta denar služiti v svrhe notranje kolonizacije, v kateri leži ključ do rešitve našega izseljeniškega problema? Izseljenišvo mora postati stvar krepke državne brige. Ta briga mora priti v organiziran sistem, v udejstvovanje po načrtu.

Sporazum med delavstvom in KID na Jesenicah

Kranjska industrijska družba na Jesenicah je v decembru odpovedala kolektivno pogodbo s tem, da je naslovila odpovedna pisma vsem trem obstoječim strokovnim organizacijam. Odpoved je stopila v veljavo z dne 31. decembra 1930, tako, da je bilo predvideno, da dobe kovinarji ravno na novo leto primerno novoletno darilo s strani podjetja.

Po prejeti odpovedi so šle vse tri strokovne organizacije na delo in stavile zahtevo po novi kolektivni pogodbi ter zaprosile družbo, da razpiše pogajanja. Prejeli so pa se vse tri strokovne organizacije dogovorile za skupen nastop.

Na Silvestrov dan dne 31. decembra se je vršil razgovor med zastopniki delavstva in podjetja, ki je bil že drugi po vrsti, ker prvi skupni sestanek ni dovedel do pozitivnega koraka. Na drugem sestanku so delavstvo zastopali Blagoje Bračinac, Jurij Jeram, Josip Rozman in naš tajnik tov. Kravos. Za podjetje so sestanku prisostvovali generalni ravnatelj Noot, obratovodja ing. Dostal in generalni tajnik g. dr. Obersnel. Po nekoliko daljši debati je bil sklenjen naslednji

SPORAZUM

Kranjska industrijska družba na Jesenicah, ki jo zastopata g. generalni ravnatelj Karel Noot in tehnični ravnatelj g. inž. Leo Dostal in sledeče organizacije, zastopajoče delavstvo, ki je zaposleno v družbinih obratih na Jesenicah, Javorniku in Dobravi, in sicer: Savez metalških radnika Jugoslavije, ki ga zastopata Blagoje Bračinac, centralni tajnik, ter Jurij Jeram; Jugoslovanska strokovna zveza, ki jo zastopa Josip Rozman, centralni tajnik, in Narodno-strokovna zveza, ki jo zastopa Vladimir Kravos, centralni tajnik, so sklenile danes sledeči sporazum:

Čl. 1. Za obrate KID na Jesenicah, Javorniku in Dobravi veljajo od 1. janu-

arja 1931 dalje sledeči prazniki: 1. Novo leto, 2. praznik sv. Jožefa, 3. velikonočni ponedeljek, 4. praznik sv. Rešnjega Telesa, 5. Vsi sveti, 6. prvi december, 7. prvi božični praznik.

Ti dnevi veljajo kot prazniki v tem smislu, da je obratovanje te dneve omejeno na obseg, ki je po delovnem redu določen za nedelje, in da se delo, izvršeno ob teh dneh, plačuje z enakim pribitkom kakor nedeljsko delo. Prvi maj velja istotako kot praznik v smislu tega člena, vendar se za delo, ki bi se na ta dan moralo vršiti, ne plačuje noben pribitek.

Čl. 2. Ostali prazniki, cerkveni, državni, narodni in drugi veljajo v pogledu obratovanja in plačila kot običajni delovni dnevi, s to omejitvijo, da določajo obseg obratovanja za te praznike obratna vodstva, pri čemer upoštevajo po možnosti eventualne želje delavstva, pribitek kakor za nedeljsko delo se pa za dela, ki se morajo ob takih praznikih vršiti, ne plačuje.

Čl. 3. Za delo ob nedeljah se plačuje pribitek v višini, ki jo določa zakon za čezurno delo, t. j. sedaj 50 odstotkov, toda samo tedaj, ako se z nedeljskim delom podaljša delovni čas nad 48 ur na teden, ali 8 ur na dan. Za delo ob praznikih, določenih v drugem odstavku čl. 1., se plačuje pribitek v isti višini, ne glede na to, ali je z delom na dotični praznik delovni čas podaljšan ali ne.

Za nedeljo se smatra, da je delovni čas tudi tedaj nad 48 ur na teden podaljšan, ako je dotični delavec med tednom brez lastne krivdi bil zadržan, da ni utegnil delati, pa ni dobil od podjetja nobenega plačila po §1154b občega državlanskega zakonika.

Čl. 4. Za produktivno delo se bo v bodoče načeloma uvedel zaslužek po akordu, kjerkoli bo to mogoče, v Martinarni pa v vsakem primeru že z veljavnostjo od 1. januarja 1931 dalje, na ta način bo podjetje dalo delavstvu priliko, da z

Naseljevanje v Južni Srbiji.

Na drugem mestu že prinašamo članek, ki opozarja na problem izseljevanja, na katerem je zainteresirano predvsem slovensko industrijsko in kmečko delavstvo.

Pri nas v Sloveniji ne obstoja samo težava, da imajo delavci male zaslužke, ki ne zadoščajo niti za najskromnejšo existenco, ampak še težje je, ker naši delavci ne dobe zaslužka. Svoječas je bilo mogoče regulirati naš delovni trg s tem, da se je odvišno delavstvo izseljevalo v Nemčijo, Francijo ali Ameriko. Te je sedaj vsled splošne svetovne gospodarske krize postalo nemogoče. Zato nam bo najti drugi izhod, da zaposlimo domače delovne moči.

Kaj nam je bližje, da usmerimo odtok delovnih moči iz Slovenije v one pokrajine naše države, ki so malo obljudene in kjer leži na tisoče hektarjev neobdelane zemlje. Tja bi bilo naseliti naše kmečke delavce, da ne bodo silili v mesta in industrijske centre, kjer ni zaslužka in kjer dotok kmečkega delavstva ne povzroča ničesar drugega, da je brezposelnost še večja in da se vsled prevelike

armade delavcev mezde še bolj pritiskajo navzdol.

Ko bi se enkrat naselili kmečki delavci, posebno oni, ki razpolagajo z nekaj prihranki, v Južni Srbiji, pokrajini izredno rodovitni in lepi ter malo obljudeni, bi bila takoj možnost dana, da se v nove kolonije naseli tudi naše obrtniško delavstvo, ki pri nas tudi trpi na preveliki brezposelnosti.

V najkrajšem času bi bilo izdatno pomagano dvema vrstama delavstva: kmečkemu in obrtnišku.

Seveda je pa kolonizacija mogoča šele potem, če jo organiziramo in če lahko računamo na podporo države.

V Ljubljani se je minule dni vršilo zanimivo predavanje, ko je organizator naseljevanja v Južni Srbiji gospod dr. Čok poudarjal o možnosti naselitve Slovencev v teh krajih. Predavanje je bilo tako zanimivo, da moramo delavstvo na možnost izselitve v Južno Srbijo posebej opozoriti, ko tudi mi priobčimo glavna izvajanja predavatelja:

Zemljepisna lega za kolonizacijo v poštah prihajajočih krajev.

Za kolonizacijo primerne pokrajine v južni Srbiji ležijo v sedanji vardarski

banovini, ki jo lahko razdelimo s črto Tetovo-Skopje-Kumanovo v severni in južni del. Severni predel obsega Kosovo polje in Metohijo. Geografsko pripada k temu delu še del zetske banovine, ki meji na Albanijo. Južno od označene črte pa leži drugi del, ki ga omejuje na vzhodu bolgarska meja, na jugu pa grška in deloma albanska meja. Tu imamo mesta Skopje, Veles, Gjevgelijo, Štip, Prilep in Bitoli. Tu se zlasti desno od Vardarja razteza široka ravnina od Skoplja do Gjevgjelije — tako zvano Povardarie, v dolžini 140 km v zračni črti. Na drugi strani gorskega masiva med Velesom in Prilepom pa je med Prilepom in Bitoljem zopet plodna, 25 kilometrov široka ravnina, ki sega od Prilepa južno proti Kajmakčalanu v dolžini 40 km. Ti dve pokrajini sta mnogo bolj primerni za kolonizacijo kot pa severno ležeča Metohija in Kosovo polje, ki imata geografsko manj ugodno lego in sta bolj hribovita.

Krajevne razmere, kaj se lahko pridele in kdo je sedaj tam naseljen?

Dasi je v južnem kakor tudi v severnem predelu še vedno dovolj plodne zemlje, ki bi bila potrebna umne obdelave, ki bi se brez dvoma bogato izpla-

čala, je za naseljevanje še najbolj ugoden južni del. Ob Povardariju so namreč začeli Turki v obilnem številu zapuščati svoje vasi in ni sile, ki bi jih zadržala. Dasi jih nihče ne preganja, je vendar med njimi nastal spontani pokret, da se izselijo v svojo svobodno domovino, v Malo Azijo, dasi vedo, da gredo v slabše ekonomske kakor tudi verske razmere. Razlog za to veliko izseljevanje je psihološki: v pravnem razumevanju turške pravice do posesti. Po turškem razumevanju je vsa zemlja božja, upravlja pa jo sultan, kateremu pomagajo paše, aje in begi, kateri jo dajejo njim v podnajem. Sicer so v praksi obdržali isto zemljo isti rodovi, vendar miso prirastli na grudo. Prav tako so še danes neodločene njih lastniške pravice do zemlje. Včasih pa so s tako zvanimi tapijami, neke vrste skupnimi (pogodbami), iz najnovejšega časa po l. 1908. približno določene meje posestev, vendar so lastniki tapij silno redki. Tako je v Bistrinici, v selu, ki ima 250 hiš, in katero bo prvo prišlo v poštev za kolonizacijo, le pet tapij, od katerih so čitljive samo tri. Do sedaj se je izselilo že do 10.000 Turkov v Malo Azijo in kdo ve, koliko se jih bo še. Ta izpraznjena mesta pa bo morala izpol-

večjimi storitvami doseže večji zaslužek.

Čl. 5. Ta sporazum ima značaj kolektivne pogodbe in velja za vse delavce, zaposlene v družinskih obratih dne 31. decembra 1930, kakor tudi za vse one delavce, ki bodo sprejeti na delo po tem dnevu.

Čl. 6. Sporazum ostane v veljavi do odpovedi, ki jo lahko podasta Kranjska industrijska družba ali pa Savez metal-skih radnika Jugoslavije v priporočnem dopisu na naslov drugega pogodbenika. Učinek odpovedi je ta, da se s prvim dnevom koledarskega meseca, sledečega podani odpovedi, ako ne bi prišlo do novega sporazuma, tudi v čl. 1. imenovani prazniki pričnejo smatrati kot običajni delovni dnevi in da sploh prenehajo vse obveznosti družbe iz tega sporazuma, kolikor presegajo obveznosti, ki jih določa zakon.

Čl. 7. Vse podrobnosti dosedanjega kolektivnega pogodbenega razmerja med Kranjsko industrijsko družbo in njenim delavstvom ostanejo, kolikor niso s tem sporazumom spremenjene, tudi nadalje še v veljavi, vendar ne kot pogodbeno obveznosti.

Jesenice, dne 31. decembra 1930.

Za Kranjsko industrijsko družbo:
Gen. direktor Carl Noot in ing. Dostal;

za Delavsko zbornico:

Jos. Kopač;

za Narodno-strokovno zvezo:

Vlad. Kravos;

za Savez metal-skih radnika:

Juri Jeram;

za Jugoslovansko strokovno zvezo:

Jos. Rozman.

Že pri prvem sestanku med delavci in družbo, ki se je vršil 29. decembra, je bilo videti, da je družbi šlo predvsem za poslabšanje delovnih pogojev v tovarni. To se je še bolj izrazilo pokazalo pri drugem sestanku dne 31. decembra. Delavstvo je pred novim letom dobilo hud udarec, ki je zaskelil.

Kranjska industrijska družba je delavstvu predložila tudi osnutek novega delovnega reda. Ko bo novi delovni red sprejet, se bo pristopilo k sestavljanju kolektivne pogodbe, s katero se bodo rešila vsa delavska vprašanja. V koliko bodo delavstvu ohranjene sedanje ugodnosti, bodo pokazali prihodnji dnevi.

Objavljamo to poročilo brez vsakega posebnega komentarja z ozirom, da razgovori še niso končani. Ko bo izrečena zadnja beseda, bomo spregovorili in povedali odkrito naše mnenje o doseženih sporazumih.

Samostojne Rudarske bratovske skladnice

Dne 15. in 16. januarja 1931 se je vršila v ministrstvu za šume in rude v Beogradu konferenca, na kateri se je obravnavala novi načrt zakona o socialnem zavarovanju, po katerem bi sedanje samostojne samoupravne rudarske bratovske skladnice spadale pod Središnji urad za zavarovanje delavcev.

Po vsestranskem detailnem pretresanju novega načrta zakona je bila soglasno sprejeta sledeča

resolucija:

Rudarske bratovske skladnice morajo ostati samostojne in oddvojene od splošnega delavskega zavarovanja, pod nadzorstvom ministrstva za šume in rude iz sledečih razlogov:

1.) Skupne nevarnosti pri delu v rudnikih vsled neizbežnih nesreč, kakor tudi beda pri daljših obolenjih vsled težkega dela v rudnikih so napotili že pred več stoletij rudarje, da so se združili in osnovali svoje skupne fonde, tako zvane bratovske skladnice, ki so jim omogočale vzajemno pomoč v slučajih bolezni, nesreče pri delu, onemoglosti, starosti in smrti. Tako so imeli rudarji prvi in mnogo preje, kakor delavci vseh ostalih gospodarskih panog, svoje zavarovanje.

Vzporedno z razvojem rudarstva se je izpopolnjevalo tudi rudarsko zavarovanje in prilagojevalo osebnim potrebam rudarskega delavstva.

Upoštevajoč veliko važnost bratovskih skladnic in njihovo koristno delovanje, so napredne države pri izdajanju svojih rudarskih zakonov določevale tudi obvezno

zavarovanje rudarjev v bratovskih skladnicah kot avtonomnih ustanovah zavarovanja za posamezna rudarska podjetja ali za več takih podjetij skupno. Tako predvidevajo tudi naši rudarski zakoni zavarovanje rudarjev v avtonomnih bratovskih skladnicah, ki se izvaja sedaj na podlagi teh zakonov preko Glavnih bratovskih skladnic v Beogradu, Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu in Splitu po pravilniku bratovskih skladnic z dne 11. decembra 1924.

Vsled tega je potrebno, da se ta za rudarje preizkušena in koristna ustanova obdrži še nadalje v svoji sedanji obliki.

2.) Z ozirom na dobre uspehe in koristnost zavarovanja rudarjev v bratovskih skladnicah so tudi druge napredne države pustile bratovske skladnice kot samostojne ustanove za zavarovanje rudarskega delavstva oddvojene od zavarovanja ostalega delavstva, tako n. pr. Angleška, Belgija, Francija, Nemčija, Čehoslovaška, Avstrija, Madžarska, Italija itd.

3.) Nameravana priključitev bratovskih skladnic splošnemu zavarovanju pod nadzorstvom ministrstva za socialno politiko nasprotuje našemu obstoječemu zakonodavstvu in sicer: zakonu o ureditvi vrhovne državne uprave z dne 29. marca 1929, čl. 3. točka 12 in zakonu o banjskih upravah z dne 7. novembra 1929 § 42, II. toč. 17, ki določa, da vrši nadzorstvo nad rudarskim bratovskim skladnicami Ministrstvo za šume in rude.

4.) Poslovanje bratovskih skladnic je organizirano enostavno in vzorno, uprava je v neposrednih stikih z zavarovanci, tako da morejo dobiti oni pomoč, ki jo predvideva

pravilnik, hitro, lahko in neposredno, kar je posebne važnosti za obbolele in ponesrečene rudarje odnosno člane njihove družine.

5.) V krajevnih in glavnih upravah bratovskih skladnic vsakega podjetja so zastopani delavci in poslodavci, ki morejo skupno na licu mesta presoditi poleg rednih podpor tudi potrebo izredne podpore zavarovancem, ker so jim znane krajevine, kakor tudi osebne razmere rudarjev.

6.) Bratovske skladnice nudijo svojim članom višje podpore, kakor bi jih nudilo splošno zavarovanje. Te podpore so za rudarje vsekakor potrebne, ker delajo ti pod mnogo težjimi in zdravi škodljivimi pogoji, kakor delavstvo vseh drugih gospodarskih panog.

7.) Bratovske skladnice imajo zadostno število članov in morejo nuditi svojim članom podpore, kakor jih predvideva pravilnik, kar so tudi dokazale s svojim dosedanjim avtonomnim poslovanjem. Poleg tega, da nudijo bratovske skladnice svojim članom večje podpore, kakor splošno zavarovanje, dokazujejo svojo moč in upravičenost obstanka tudi s tem, da so poleg izvrševanja svojih obveznosti zbrale tudi znatne rezerve.

Umovina vseh bratovskih skladnic je znašala koncem leta 1929 skupno 114.062.764 Din. Ta vsota je v letu 1930 narasla za okrog 10%.

8.) Uprava bratovskih skladnic je znatno cenejša, kakor ona splošnega zavarovanja, kar omogočuje, da se more pri enakih in celo nižjih prispevkih izkoristiti več sredstev za dobrobit rudarjev.

Upravni stroški vseh bratovskih skladnic so znašali v l. 1929 za vse tri panoge zavarovanja 5,7% vseh izdatkov, odnosno 4,7% dohodkov. Pri splošnem zavarovanju pa so znašali upravni stroški 15% vseh izdatkov odnosno 16% vseh dohodkov, kljub temu, da je to zavarovanje obsegalo samo dve panogi, to je bolniško in invalidno. Raz-

Najboljše izmed najboljših izberite

Razpisane so volitve obratnih zaupnikov. Ne bodo to volitve, kot smo jih bili navajeni v političnih časih. Pri volitvah obratnih zaupnikov bo prišla do izraza bolj opredeljenost delavstva po strokovnih organizacijah, v mnogih primerih niti to ne, ker bodo obratni zaupniki izvoljeni samo s stališča, da so delavci gotovega obrata in vredni največjega zaupanja svojih sovrstnikov v podjetju.

Zeleli bi si, da bi bila institucija obratnih zaupnikov boljše zakonito zaščitena. O zaščiti obratnih zaupnikov govori »Poslovnik o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov« le takrat, ko pravi: »Delodajalci ne smejo odpustiti niti preganjati delavskih in nameščenskih zaupnikov zaradi nepravilnega izvrševanja njih dolžnosti po odredbah zakona o zaščiti delavcev in navodil za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov«.

Naša zahteva je pa bila od nekdanj, da se obratni zaupnik brez privoljenja inspekcije dela sploh ne sme odpustiti iz obrata za časa izvrševanja svoje funkcije. Odpuščeni naj bi bil iz obrata z dovoljenjem inspekcije dela le takrat, ako ne bi redno vršil svoje službe, ali pa če bi namenoma škodoval podjetju, v katerem je zaposlen. Šele takrat, ako bi bil obratni zaupnik kar najsigurneje zaščiten, da radi svojega dela v korist delavcev, kakor tudi podjetja, ne bi bil preganjan ali celo odpuščeni, šele takrat bi prišla lahko institucija obratnih zaupnikov do polne veljave in res v korist delavstva.

merje upravnih stroškov je torej mnogo ugodnejše v korist bratovskih skladnic.

9.) Delavstvo odnosno zavarovanci smatrajo bratovske skladnice za svojo najvažnejše socialno ustanovo, ki je v svoji dosedanji obliki za nje očetovsko skrbela in jim prinesla velike koristi, kar pa rudarsko delavstvo nikakor ne more pričakovati od splošnega zavarovanja.

10.) V bratovskih skladnicah ozko sodelujejo delavci in podjetniki. Obojim je mogoča stalna kontrola nad njihovim poslovanjem. Rudarska podjetja podpirajo čisto bratovske skladnice v izdatnejši meri, kakor so to po obstoječih predpisih obvezna, ker vidijo potrebo svojih delavcev in jim žele čim večjo pomoč. Ne moremo pa pričakovati, da bi to storila rudarska podjetja tudi tedaj, če bi se njih prostovoljne podpore uporabljale tudi pri zavarovanju drugih gospodarskih panog.

11.) Ker zavisi zdravje in sigurnost delavcev v veliki meri od dela v jami in to-pilnici, zahteva tudi njegovo zavarovanje strokovnega nadzorstva. Tako strokovno nadzorstvo morejo vršiti samo strokovni organi rudarskih oblasti, katerim so znane krajevine razmere vsakega posameznega rudnika. To velja posebno za varnostne ukrepe v rudarskih obratih in za presojo ponesrečen rudarjev pri delu. Vsled tega je brez dvoma potrebno, da ostane zavarovanje rudarskih delavcev v njihovih bratovskih skladnicah še nadalje pod nadzorstvom rudarskih oblasti.

Z ozirom na neizpodbitne prednosti, ki jih imajo bratovske skladnice za zavarovanje rudarskega delavstva, celokupno rudarsko delavstvo, kakor tudi rudarska podjetja zahtevajo, da ostanejo bratovske skladnice še nadalje samostojne samoupravne ustanove pod nadzorstvom Ministrstva za šume in rude na ta način, da niso v nikakoli zvezi s splošnim socialnim zavarovanjem, kakor to predvideva projekt zakona o socialnem zavarovanju, izvzemši pri tem pridobljene pravice.

niti naseljevalna akcija, kateri ne bo treba izpodrivati nikogar. Pogoji so izredno ugodni. Zemlja je jako plodovita, podnebje pa tako ugodno, da so možne štiri žetve v enem letu. Tu uspeva vsako žito, celo riž, najlepše in najplemenitejše sadje, grozdje, ki so ga že pred vojno eksportirali v Pariz in Berlin kot tako zvano tikveško grozdje. Prav tako je nad vse primeren svet za vse panoge vrtnarstva. Zelo važna pa bi postala v teh krajih kultura industrijskih rastlin, tako bombaža in tobaka, izredno ugodno je podnebje tudi za pridobivanje ricinusovega olja in opija. Rastlina, iz katere pridobivajo ricinusovo olje in ki nikjer na svetu ne uspeva tako dobro kot tu, raste kar ob cestah. Podnebje je izredno milo. Snega skoro ni in če pade, zgine že v enem dnevu. Poleti vlada sicer nekoliko hujša vročina, ki pa je znosna.

Prebivalstvo je razen Turkov, ki se izseljujejo, slovansko. Edino, kar bi bilo omembe vredno, so njih narodne pesmi. Macedoncem se pozna sicer bolgarski vpliv iz prejšnjih časov. Zato so zaostali radi razmer, v katerih so morali živeti, so pa pravi Slovani po temperamentu, značaju in jeziku. Bistri so in inteligentni ter nam sorodni. Zato bo za

vsakega, ki se bo vselil mednje, le vprašanje taktike, psihologije in poštenja, če ga bo prijateljsko povabil k sebi in mu pokazal, kaj so njegovi pridobili v stoletni kulturi. Tako lepo ravnanje bo vsakemu dalo nebroj odkritih in zvestih prijateljev.

Ne manjka zdrave pitne vode, tako studenčnice kakor tudi talne vode. Prav tako je zadosti suhega kamenja, ki bo potrebno pri gradnji hiš. Iz gline bo prav lahko žgati opeko, zlasti še zato, ker je država že obljubila podporo za zgradbo nekaj provizornih opekarn, ki bodo dobavljale kolonistom potrebno opeko. Kot edino slabo je treba omeniti malarijo, ki se je v teh krajih prav zaradi zaostalosti in komodnosti Turkov močno razpasla. Vendar je država že mnogo žrtvovala za odpravo te nevarne bolezni. Zlasti plodonosno delo vrši higienski institut proti malariji v Skoplju, ki je izredno uspešno deloval in reducirati malarijo na desetine pred vojno. V Bistrenici, kjer bo prva slovenska kolonija, je bil v preteklem letu en sam slučaj malarije. Nižje proti Demirkapi, kjer so riževi nasadi, pa razsaja malarija nekoliko bolj. Bistrenica in 7 velikih naselbin v njeni dolini okolici bi se lahko absolutno sanirale z 2 milijonoma

dinarjev. 60 do 80 milijonov Din pa bi bilo potreba, če bi hoteli rešiti vso deželo te strašne nevarnosti. Druga slaba stran, ki bi jo priseljenci, ki bi hoteli graditi, bridko občutili, je pomanjkanje stavbnega lesa. Turki so namreč vso pokrajino skoro izsekali do zadnjega drevesa samo zato, da so mogli potlačiti in zaslužiti prvotno krščansko prebivalstvo, s čimer so jim uničili zadnja pribežališča.

Kakšno pomoč lahko pričakujemo od države in kakšne so cene zemljišč?

Vsak kolonist lahko računa na državno pomoč. Sicer je državni aparat v tem oziru precej počasen, tako da se je vsaka stvar kljub intervencijam nekoliko zakasnela, vendar bo februarja meseca že mogoče organizirati doseljevanje v večjem številu. Cena zemlje je seveda odvisna od kakovosti, terena in oddaljenosti od železniške proge. Tako je mogoče dobiti hektar zemlje za 1500 do 2000 Din. Povprečne cene pa se sučejo okrog 2500 do 3000 Din za hektar. V Bistrenici bo stal hektar plodne zemlje 3300 Din. Da pospeši gradbo hiš, ki bodo sčasom dale pokrajini vse drugačno kulturno lice kot dosedanje kolibe, je država določila podpore od 10.000

Din za gradbo novih hiš, za popravila starih pa 5000 Din. Prav tako bo pomagala pri nabavi orodja, semen in sadik. Slednje bo dobavila celo brezplačno. Da kolonistom čim bolj zmanjša stroške, je dala železniška uprava po malogu ministrstva vsakemu kolonistu zastojni na razpolago 2 vagona za prevoz inventarja. Sedanjim kolonistom, ki odhajajo v Bistrenico, pa je ministrstvo gozdov in rudnikov naklonilo 2 vagona stavbnega lesa, ki ga bodo gotovo nujno potrebovali, dasi je po čudnem naključju v bližini Bistrenice ostal še gozd, ki bo nudil uporaben les.

Do sedaj je smel iti za deset prisejencev eden naprej, da si ogleda zemljišča. Predavatelj pa je izposloval, da dobi sedaj vsak reflektant zastojnsko karto za vožnjo sem in tja brez vsake obveznosti.

Zahtevajte „DELO“ v vsakem javnem lokalu!

Marsikje so trpeli delavci precejšnjo škodo, ker so vestno zastopali koristi svojih tovarišev in na svoji koži so čutili, da jih zakon dovolj ne ščiti.

Naj pa tudi ima institucija obratnih zaupnikov nezadostno zakonsko zaščito, je vendarle neprecenljive važnosti za delavstvo. Prav nikjer ne sme biti obrata, kjer bi se obratni zaupniki ne izvolili. Kajti, čim več bo obratov z delavskimi zaupniki, tem preje bo mogoče doseči tudi boljše zaščito za zaupnike in s tem tudi trdnjše in neodvisnejše zastopstvo delavskih interesov v slehernem obratu. Dolžnost strokovnih kra-

jevnih organizacij je, da se vsepovsod bri-gajo za volitve obratnih zaupnikov, pokažejo solidarnost delavstva, kadar gre za nas-stop pred podjetništvom. Dolžnost strokov-nih krajevnih organizacij je tudi, da postavi-jo za kandidate delavskih zaupnikov naj-boljše, najodločnejše in najsolidnejše mo-že, ki ne bodo uživali samo zaupanje delav-stva, ampak tudi spoštovanje podjetnikov. Švadronerji in demagogi niso za obratne zaupnike, prav tako neslabi delavci in ne-solidni ljudje. Najboljše izmed najboljših izberite, poštene in iskrene borce za de-lavske pravice!

Ustanovitev Narodnega izseljeniškega odbora

Narodni izseljeniški odbor je dobil pred kratkim od banske uprave potrje-na pravila in sklicuje zato za v torek, dne 27. januarja ob 8. uri zvečer v pro-storih Narodno strokovne zveze, pala-ča Delavske zbornice, ustanovni občni zbor. Na ustanovni občni zbor je vabil vse, ki se zanimajo za naše izseljence. Posebno pa še vse člane Narodno strokovne zveze in prosimo, da se ude-leže občnega zbora v kar največjem šte-vilu. Narodni izseljeniški odbor ima ve-liko nalogo: podpirati naše številne iz-

seljence in njihova društva v tujini. Da je prišlo do ustanovitve tega prekorist-nega društva, je nemala zasluga izselje-niškega voditelja tov. Pavla Bolhe, ki je predsednik Zveze naših izseljeniških društev. Narodni izseljeniški odbor je še pred svojo ustanovitvijo pričel s pod-piranjem izseljencev. Za božičnico jim je poslal 4000 dinarjev za obdarovanje izseljeniških otrok. Občni zbor naj po-kaže, da se zavedamo važnosti izselje-niškega vprašanja!

Redukcije za redukcijami

Iz Trbovelj nam piše rudar:

V Trbovljah imamo zopet redukcijo. To-pot pri znanem podjetju Dukić o katerem smo že mnogo pisali. Redukcija je zadela 130 delavcev in delavk, po večini naših lju-di. Poleg vse mišerije, ki vlada v tem kra-ju z vso ostroščjo, imamo z vsakim dnem novo redukcijo in nove nesrečnike. Sedaj na zimo ostati brez zaslužka pomenja za reduciranca katastrofo. Zaslužki so taki, da niti za vsakdanjo hrano ne zadostujejo, sedaj so pa še ti odvzeti. S čim naj se bavna raja preživlja. Zelo čudno pa se nam zdi, da je podjetje Dudić odpustilo toliko domačinov in obdržalo Prekmurce in dru-ge. Zakaj ne bi naša občina poskrbela, da bi prvenstveno mi Trboveljčani ostali pri kruhu. Nas mora občina kot brezposelne

podpirati, drugi so pa pri kruhu. Občina se mora z vso svojo avtoriteto zavzeti za to, da se odpustijo v prvi vrsti vsi oni, ki ne spadajo v občino. Nismo ozkosrčni in pri-voščimo vsakomur zaslužek, če je le možno. Toda vsakdo nam bo dal prav, če smo si sami najboljzi. Dajte nam kruha in ko ga bomo mi imeli, ga dajte tudi drugim. Po-mislite, da so vsi, ki pridejo iz drugih kra-jev večinoma samci, mi imamo pa lačne otročičke doma. Živih ne moremo spraviti v grob. Prosimo tudi našo centralo, da se zavzame za nas. Izvrševalni odbor bo ukrenil potrebne korake, da se prvenstveno zaščitijo domači ljudje. O tem naj bo član-stvo prepričano. Koraki se bodo podvzeli pri gospodu banu, ki je vsakokrat pokazal veliko razumevanje za naše delavstvo).

Trboveljska konferenca

Splošne rudarske konference, ki se je vr-šila dne 11. januarja 1931 ob 9. uri dopol-dne v dvorani Delavskega doma v Trbov-ljah so se udeležili zastopniki Delavske zbornice, Narodno strokovne zveze, Zveze rudarjev, Jugoslovanske strokovne zveze in II. skupine rudarske zadruge.

Najprej je bilo na konferenci podano po-ročilo o delegaciji, ki se je udeležila rudar-ske konference v Beogradu dne 15. in 16. januarja t. l. v zadevi priključitve bratov-skih skladnic k splošnemu zavarovanju. Vsi udeleženci te konference so se soglasno izjavili proti taki priključitvi. Izjave, ki sta jih podala gg. ministra za šume in rube in socialno politiko, so odgovarjale željam prizadetega delavstva.

Tajnik D. Z. Filip Uratnik je poročal o razvoju produkcije premoga v Sloveniji, višini plač, obremenitvi plač na tono pre-moga in znižanju produkcije in plač v letu 1930. Povdarjal je važnost sklicane konfe-rence in potrebo, da se tudi širša javnost obvešča o krizi v rudarskih revirjih potom časopisja. Isto se mora zahtevati tudi od pristojne oblasti.

Tajnik D. Z. F. Uratnik je nato poročal o novem načrtu zakona o socialnem zava-rovanju in ugotovil, da je treba s stališča rudarjev vztrajati na tem, da bo predka-zovala bratovska sklanica nosilec sploš-nega zavarovanja v slučaju odpusta 3% prispevke in obratno, da bodo tudi bratov-ske skladnice na enak način deležne even-tuelne državne podpore, kot splošno zava-rovanje.

Gospod Jurij Arh je končno otvoril de-bato o obstoječi rudarski krizi in predlaga, da se imenuje delegacija, ki bi intervenirala pri banski upravi, da se omeji uvoz ino-zemskega premoga na naš trg in s tem poveča potrošnja domačega premoga. Ob-enem pa, da bi se pri prihodnjih dobavah za državne železnice upošteval domači pre-mog. Po daljši debati je bil predlog sprejet.

Konference se je udeležil tudi zastopnik Narodne strokovne zveze tovariš Pavel Dornik, ki je izjavil v imenu organizacije, da se pridružuje vsem sklepom konferen-ce. Tov. Pavel Dornik je konferenci podal tudi zanimivo poročilo o odpustu delavstva pri podjetju Dukić.

Nar.-strokovna zveza

Seja upravnega odbora NSZ.

IV nedeljo, 25. t. m. je bila ob 10. uri dopoldne v posvetovalnici Delavske zbornice važna seja upravnega odbora Narodno strokovne zveze. Na dnevnem redu seje: 1. Poročila Izvrševalnega odbora, 2. Poročila o Federaciji narod-nih organizacij, 3. Poročilo in razprava o načrtu osnutka novega zakona o soci-jalnem zavarovanju, 4. Poročilo o delu naših organizacij in slučajnosti.

★

Občni zbor podružnice v Mariboru.

Naša mariborska podružnica je imela v nedeljo 18. t. m. svoj redni občni zbor, ki se je vršil ob 9. uri dopoldne v dru-štvenem lokalu. Točno ob določeni uri je otvoril občni zbor podružnični pred-sednik tov. Ladislav Sajc, ki je pozdra-vil vse navzoče, imenoma pa predsed-nika NSZ tov. Rudolfa Juvana. Po otvo-ritvenem nagovoru je tov. predsednik podal svoje in tajniško poročilo, ki je pokazalo prav uspešno delovanje po-družnice. Blagajnik tov. Vouk je podal blagajniško poročilo, iz katerega je bilo

razvidno, da je imela podružnica nad 32.000 dinarjev prometa v zadnjem letu. Po poročilu nadzorstva je bil podan blagajniku in odboru absolutorij. Okrož-ni tajnik tov. Kejžar je poročal o delu okrožnega tajništva, ki je bilo zelo za-nimivo in pokazalo, da je bilo tajništvo za mariborsko okrožje nujno potrebno. Predsednik NSZ tov. Juvan je pozdra-vil občni zbor in imel na zborovalce daljši nagovor. V svojem govoru je predvsem povdarjal pomen organizacije za delavstvo, osvežil je spomin na kon-gres v Mariboru in na sklepe tega kon-gresa, poročal o Federaciji narodnih strokovnih organizacij in o konferenci, ki se je vršila v Beogradu, posebno je podčrtal delo na zbližanju vseh slovanskih narodnih strokovnih organizacij, posebno pažnjo je posvetil načrtu novega zakona o socialnem zavarovanju in obrazložil zborovalcem glavne mo-mente tega zakona, dotaknil se je na-dalje volitev obratnih zaupnikov in po-udarjal njih veliko važnost za vse de-lavstvo, govoril je še o brezposelnosti in o vseh ostalih delavskih vprašanjih, ki živo zanimajo vsakega delavca. Svoj govor je tov. predsednik zaključil z ape-lom na zbrano članstvo, naj se še te-sneje oklene svoje organizacije v teh hudih časih in naj skrbijo, da privede v krog organizacije tudi še vso ostalo množico neorganiziranih. Govor tov. predsednika Juvana, ki je trajal nad eno uro, so vsi člani zelo pažljivo poslušali in ob koncu viharno aklamirali vodite-lju narodnega delavstva. Predsednik podružnice tov. Sajc se je zahvalil tov. Juvanu za obisk in lepe besede, nakar so se vršile volitve novega odbora. Iz-voljen je bil nov odbor na čelu s tov. Ladislavom Sajetom. Občni zbor mari-borske podružnice nam je znova doka-zal, da mora podružnica napredovati, če imaš v njej zavedne in disciplinirane člane. Podružnici je na lepo uspelem občnem zboru samo čestitati.

Št. Pavel.

Naša podružnica je skupno z ostalimi društvi priredila 7. novembra uspelo predavanje s skioptičnimi slikami. Pre-davatelj nas je popeljal v žarko Afriko, kjer smo občudovali lepe pokrajinske slike. Tudi smo videli, kako se pridobiva petrolej in benzin. Dopoldne se je predavanje vršilo za kmetijske tečaje. Obe predavanji sta se vršili na tukajš-nji šoli. Takih predavanj si želimo še več. — Odbor podružnice bo v kratkem sklical članski sestanek, da se na njem pogovori o sklicanju občnega zbora. Želimo, da odbor tak sestanek čimpreje skliče.

Gračnica.

Po dolgem času je naša podružnica pričela zopet z novim delom. V soboto 17. t. m. se je vršil v gostilni Majcen članski sestanek, na katerem je poro-čal tov. Kravos iz Ljubljane o stanju delavstva in potrebi strokovnih orga-nizacij. Soba, kjer se je vršilo zborova-nje, je bila natlačeno polna in je bilo na-vzoče skoro vse delavstvo tovarne podpetnikov. Na sestanku se je izvolil tudi nov odbor, v katerem so: pred-sednik tov. Jernej Lapornik, podpred-sednik tov. Ivo Vertačnik, tajnik tov. Ferdo Vengust, blagajnik tov. Janez Majcen, odborniki tov. Franc Breznik, Anton Ulaga in Jernej Pečnik. Vsi na-vzoči so takoj znova pristopili k organi-zaciji in obljubili, da ji bodo stali zvesto ob strani, ker so sami uvideli, da brez organizacije ni življenja. Naše nove to-variše iskreno pozdravljamo.

Medvode.

Na sam božični dan, dne 25. decembra smo imeli pri nas članski sestanek, ki se je vršil na Vašah in na katerem nam je poročal tajnik tov. Kravos. Sestanek je bil vzlic velikemu prazniku prav do-bro obiskan, kar dokazuje, kako potreb-ni so taki sestanki. Članstvo je z vso pažljivostjo sledilo obširnemu poročilu tajnika, ki je razpravljalo o vseh važnih delavskih vprašanjih. Po izčrpnem re-feratu tajnika se je razvila zanimiva de-bata, ki je pričala o zavednosti naših članov. Na sestanku se je tudi razprav-ljalo, kako dobiti v organizacijo one mnogoštevilne mladeže, ki še vedno stoje ob strani in prihranjujejo našemu de-

lu, ne vstopijo pa ne v naš krog. Na-vzoče članstvo je obljubilo, da razvije kar najširšo agitacijo med neorganizira-ni, da jih privede v organizacijo. Že-limo vsem, ki gredo na delo, kar naj-več uspeha.

Ljubljana.

Podružnica NSZ v Ljubljani je imela 12. decembra l. l. svojo odborovo sejo, na kateri so se obravnavala razna važ-na delavska vprašanja. Med drugim se je razpravljalo tudi o delu ljubljanske podružnice in se je napravil sklep, da se skliče v januarju širši članski sesta-nek. Na tem sestanku se bo ljubljanske-mu članstvu poročalo o osnutku novega zakona o socialnem zavarovanju.

Tajne sile na delu.

V Lučah pri Ljubnem smo ustanovili lepo podružnico, ki kaže prav lep raz-voj. Na čelu podružnice smo postavili može, ki so odkrili jugoslovanskega značaja in čisti nacionalisti. To pa ne gre v račun nekaterim, ki so se svojčas pridno pečali s politiko in je ne morejo pozabiti ter še danes delajo razliko med pristašem te ali one stranke. Zato so te sile vedno tajno na delu in se vtikajo povsod tam, kjer bi jim to ne bila treba. V zadnjem času so se vrgli na našo po-družnico in rovarijo proti njej in očitajo voditeljem to in ono, kar bomo še za-pisali, ko dobimo točne informacije. Danes samo svarimo vse one, ki nimajo drugega dela kot da se gredo še vedno »politike«. Tem in takim sporočamo, da bomo z vso brezobzirnostjo znali oču-vati vsakega našega člana pred vsakim še tako posvečenim gospodom ali nji-hovimi somišljeniki.

Pristop Zveze društev privatnih name-ščenecv v Federacijo.

Zveza društev privatnih nameščen-ecv v Ljubljani je imela v nedeljo 18. t. m. svojo upravno sejo v Nevčah. Na tej seji je bilo soglasno sklenjeno, da se privatni nameščenci pridružijo Federa-ciji in s tem velikemu pokretu nacional-nega delavstva. Privatni nameščenci, ki so vselej pokazali, da razumejo tok ča-sa in se niso branili odkritih nastopov z delavci, so izrekli le željo, da bi v Fe-deraciji bili njih interesi posebej čuvani in varovani. V upravni odbor Federa-cije sta bila izvoljena predsednik tov. Joško Zemljčič in tajnik tov. Vladimir Kravos; za njih namestnike pa tov. Ev-gen Lovšin in Franjo Volčanšek. Pristop tovariške Zveze v Federacijo najtopleje in prav iskreno pozdravljamo. Kakor doslej bo znalo delavstvo tudi v bodo-če zastaviti vso svojo besedo za pra-vice nameščenecv. V Dravski banovini so se doslej izjavile za Federacijo vse nacionalne organizacije nameščenstva in delavstva. Pričakujemo, da jim sle-dijo še ostale. Naj bo v Jugoslaviji po-kret nacionalnega delavstva močan in krepak.

Nov zakon o socialnem zavarovanju.

Ministrstvo za socialno politiko je iz-dalo načrt osnutka novega zakona o so-cialnem zavarovanju in ga poslalo vsem zainteresiranim krogom v pretres. Izvrševalni odbor NSZ je o tem osnutku že razpravljal in bo o mišljenju NSZ na-pram temu zakonu sklepal upravni od-bor NSZ na svoji seji dne 25. t. m. Po tej seji bodo prirejeni članski sestanki pri vseh naših podružnicah in se bo članstvo seznanilo z osnutkom. Več o osnutku samem v prihodnji številki po-seji uprave naše organizacije.

To pa ni prav!

V tem primeru gre za nameščence, pa se enake stvari dogajajo tudi pri de-lavcih. Prav je, da spregovorimo! Strojne tovarne in livarne v Ljubljani so pred časom reducirale nekaj svojih nameščenecv, med njimi nekatere zelo sposobne. Obdržale pa so tujce in so za enega pred kratkim tudi dobile po-daljšanje dovoljenja za zaposlenje. Mnenja smo, da se v času, ko se redu-cirajo domače moči, ne bi smelo dovo-lit zaposlevanja tujih moči, kam pa pri-demo. Med nami vlada velika brezpo-selnost, tujcem pa dovoljujemo nadalj-nje bivanje med nami. O primeru v Strojnih je Narodno strokovna zveza opozorila pristojno oblast in upamo, da se bo krivica storjena domačinom po-pravila.